

การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาใช้ในประเทศไทย

นางสาวธีรญา วัชระชีวะกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-727-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

29 ธ.ค. 2545

I 17138457

**APPLICATION OF DECLARATORY JUDGMENT
IN THAI CIVIL PROCEEDING**

Miss Teeraya Watanasheevakul

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-727-8

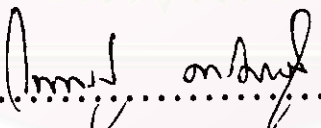
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาใช้ในประเทศไทย
โดย นางสาวธีรญา วัฒนะชีวะกุล
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์จรัญ ภัคศิษนากุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์จรัญ ภัคศิษนากุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์พรเพชร วิจิตรชลชัย)

..... กรรมการ
(อาจารย์เข้มชัย ชูติวงศ์)

ชื่อย่อ วรรณชิวะกุล : การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาใช้ในประเทศไทย

(APPLICATION OF DECLARATORY JUDGMENT IN THAI CIVIL PROCEEDING)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์จรูญ ภักดีธนากุล,

167 หน้า. ISBN 974-638-727-8

วิทยานิพนธ์ศึกษาถึงแนวคำพิพากษาฎีกาที่วางหลักเกี่ยวกับ "คำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล" ผลการวิจัยพบว่าแนวคำพิพากษาฎีกาที่วางหลักเกี่ยวกับ "คำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล" มีแนวความคิดคล้ายคลึงกับหลัก "Declaratory Judgment" ในกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมีขึ้นเพื่อประโยชน์ในเรื่องของการแสดงสิทธิของบุคคล เป็นคำพิพากษาที่ประกาศโดยศาลถึงการมีอยู่หรือไม่มีอยู่ในเรื่องของสิทธิบุคคล และถือเป็นวิธีการทางกระบวนการพิจารณาความประการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคล เป็นวิธีการหาข้อยุติข้อพิพาทโดยไม่จำเป็นต้องมีการพิพาทอยู่จริง ซึ่งแตกต่างจากคำพิพากษาที่กำหนดแนวทางปฏิบัติโดยชัดแจ้ง (Executory Judgment) หรือคำพิพากษาเชิงบังคับ (Coercive Judgment) ซึ่งเป็นคำพิพากษาที่ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

โดยวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมุ่งเน้นถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศไทย เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดของ "หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล" (Declaratory Judgment) โดยศึกษาถึงบ่อเกิดหรือจุดเริ่มต้นของคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล และได้ศึกษาวิวัฒนาการของศาลในระบบคอมมอนลอว์ในการใช้ดุลพินิจของศาลในการสร้าง "หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล" และได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงผลดีและผลเสียของคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วิจัยถึงการนำ "หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล" มาปรับใช้ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติกร วิชา วรรณชิวะกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา (พิมพ์ลาย)
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (พิมพ์ลาย)

C870763 MAJOR LAW
KEY WORD:

TEERAYA WATANASHEEVAKUL : APPLICATION OF DECLARATORY JUDGMENT
IN THAI CIVIL PROCEEDING. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.PAITOON
KONGSOMBOON, THESIS CO-ADVISOR : LECT.JARAN PAKDEETHANAKUL,
167 pp. ISBN 974-638-727-8

This thesis studies judgments of Thai supreme court that has laid down a eriterion for some kind of "Declaratory Judgment". The study reveals that a point of view of such judgments is similar to that of "The Declaratory Judgment" in Common law with its designation in the interest of individual rights. The judgment is declared by the Court, about the existence or non-existence of rights, and deemed as an effective means in the trial process to terminate private individual disputes without necessary existence of any real dispute. It differs from "Executory judgment" and "Coercive judgment" that prevails in Thailand.

The objective of this study focus on legal principles in the British common law which is the source of "The Declaratory Judgment" by studying its origin and evolution of court's discretion in common law system, including the effectiveness of its fundamental principles. This is to ponder over adventages as well as the adaptation of "Declaratory Judgment" to suit the judiciary process in Thailand.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต เตียรยา วตนะเชียวกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Assoc. Prof. Paatoon Kongsomboon
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาท่าน Asst. Prof. Jaran Pakdeethanakul

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน ศาสตราจารย์
ธานีทร์ ทรัพย์วิเชียร ที่ท่านกรุณาเขียนหนังสืออันเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของแนว
ความคิดสำหรับผู้เขียน และขอกราบขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์
ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านอาจารย์ จรัญ ภักดีชนากุล ที่ได้
กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้ให้คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ
อันเป็นประโยชน์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้ได้สำเร็จลุล่วง

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ที่รับ
เป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ พรเพชร วิจิตชลชัย และท่านอาจารย์
เข็มชัย ชูติวงศ์ ซึ่งได้ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งได้กรุณาสละ
เวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้ และผู้มีส่วนในความสำเร็จซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
ไว้ ณ ที่นี้ด้วยคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนะชีวะกุล บิดาและมารดาที่ได้เลี้ยงดูอบรม
สั่งสอนและเป็นกำลังใจ ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ
คณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ซึ่งได้วางรากฐานการศึกษาจนผู้เขียน
ประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ ร้อยโท เขมณัฏฐ์ อุชุปาละนันท์ ที่ให้การสนับสนุนด้าน
การค้นคว้าข้อมูลต่างประเทศ และแนวความคิด ข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งเป็นกำลังใจในการ
จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ นางสาวปริญภรณ์ โรสรัตยาธร ที่ให้ความช่วยเหลือ
ในการแปลภาษาต่างประเทศ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มิใช่ผลิตผลจากประการใด ผู้เขียนขอโน้มรับ
ไว้แต่เพียงผู้เดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การเสนอคดีเพื่อขอให้ศาลรับรองสิทธิทางแพ่ง	6
1 การเสนอคดีเพื่อขอให้ศาลรับรองสิทธิทางแพ่งในประเทศไทย	6
1.1 เหตุที่จะนำคดีขึ้นฟ้องศาลแพ่ง	8
1.1.1 คดีมีข้อพิพาท	9
1.1.2 คดีไม่มีข้อพิพาท	12
2 การเสนอคดีเพื่อขอให้ศาลรับรองสิทธิทางแพ่งในประเทศไทยที่ใช้ระบบ จีวีแอล	13
2.1 การเสนอคดีแพ่งของประเทศฝรั่งเศส	13
2.2 การเสนอคดีแพ่งของประเทศเยอรมัน	15
3 การเสนอคดีเพื่อขอให้ศาลรับรองสิทธิทางแพ่งในประเทศไทยที่ใช้ระบบ กฎหมายคอมมอนลอว์	18
3.1 การเสนอคดีแพ่งของประเทศไทย	18
3.2 การเสนอคดีแพ่งของสหรัฐอเมริกา	23
4 บัญญัติการใช้สิทธิทางแพ่งในประเทศไทย	28
4.1 ขอบเขตของการได้บังคับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง	32
4.2 การใช้สิทธิทางศาลของประเทศไทยในปัจจุบัน	41
4.3 บทวิเคราะห์อำนาจฟ้องคดีแพ่งของประเทศไทย	49

บทที่ 3	แนวความคิดเรื่องหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล	52
1	หลักทั่วไปเกี่ยวกับคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล	52
1.1	คุณสมบัติของหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล	53
1.2	ประสิทธิภาพของหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล	54
1.3	การขยายขอบเขตการใช้หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล เพื่อป้องกัน แก้อันตราย หรือระงับความเสียหาย	60
1.4	องค์กรผู้มอบอำนาจพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคล	80
1.5	การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของคู่ความมาปรับใช้ใน กระบวนการยุติธรรม	89
2	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์	95
2.1	คำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศอังกฤษ	96
2.2	คำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา	100
3	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์	108
3.1	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศฝรั่งเศส	108
3.2	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศอิตาลี	110
3.3	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของประเทศจีน	112
4	หลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ..	113
บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแสดงสิทธิทางแพ่งในประเทศไทย	119
1	วิเคราะห์ปัญหาการแสดงสิทธิทางแพ่งของบุคคลในประเทศไทย	120
1.1	การที่บุคคลใดถูกโต้แย้งสิทธิแต่ยังไม่ได้รับความเสียหาย	121
1.2	การที่บุคคลจำเป็นจะต้องใช้สิทธิทางศาลที่ไม่มีกฎหมายสารบัญญัติ รับรอง	124
1.3	บทสรุปของปัญหาการแสดงสิทธิทางแพ่งของบุคคลในประเทศไทย	128

2	แนวทางการปรับปรุงการแสดงสิทธิทางแพ่งของบุคคลในประเทศไทย	135
2.1	การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาปรับใช้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	136
2.2	การนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาปรับใช้ในกฎหมายพิเศษ	144
2.3	ขอบเขตของการนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาปรับใช้ใน ประเทศไทย	147
3	ประโยชน์ของการนำหลักคำพิพากษาแสดงสิทธิของบุคคลมาปรับใช้ใน ประเทศไทย	151
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	154
	รายการอ้างอิง	164
	ประวัติผู้เขียน	167